

різних варіантів перекладів. Історія біблійних перекладів, таким чином, є необхідною для розуміння розвитку богословських концепцій і мовних особливостей, які формують сучасні євангельські проповіді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ярослав Пелікан. Кому ж належить Біблія? Історія Святого Письма крізь століття / Пер. з англ. – К.: Дух і літера, 2011.
2. David G. Horrell. Translation and the Bible / Oxford: Oxford University Press, 2006.
3. Bruce M. Metzger. The Bible in Translation: Ancient and English Versions / Grand Rapids: Baker Academic, 2001.

Крушельницька К.З.

*здобувач другого рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка*

ПРИЙОМ ЦІЛІСНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДЕКВАТНОГО ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ РЕБЕККИ КВАН “ВАВИЛОН. ПРИХОВАНА ІСТОРІЯ”

Забезпечення якісного художнього перекладу неможливе без перекладацьких перетворень. При цьому особливі труднощі для перекладача становить передача стилістичних характеристик оригіналу. Одним із засобів, що сприяє досягненню адекватності перекладу є прийом цілісного перетворення. Серед причин застосування такого прийому можна зазначити відмінність комунікативних традицій носіїв англійської та української мов.

Мета дослідження – проаналізувати використання прийому цілісного перетворення у романі Р. Кван “Вавилон. Прихована історія” задля визначення його ролі в досягненні адекватного перекладу.

Актуальність дослідження полягає в зростаючому попиті на твори зарубіжної художньої літератури в українському перекладі.

Переклад літературних творів – це водночас складна й цікава сфера в перекладознавстві. Перекладачу необхідно не лише відтворити зміст твору, а й відобразити ідіостиль автора та емоційний, естетичний і культурний аспекти вихідного тексту. Для адекватного відтворення вказаних елементів перекладачі вдаються до низки трансформацій.

Як стверджує В.І. Карабан, перекладацькі лексичні трансформації – різного роду зміни лексичних елементів вихідної мови задля адекватного відтворення їх семантичних, стилістичних та прагматичних характеристик. При цьому під час перекладу враховуються мовні норми цільової мови. Лексичні трансформації застосовуються у випадку, коли для перекладу лексеми вихідної мови словникові відповідники не підходять з точки зору значення та контексту [1, с. 300]. Однією з таких трансформацій є прийом цілісного перетворення, що є певною формою смислового розвитку. При застосуванні цієї трансформації відбувається перетворення внутрішньої форми будь-якого елемента: слова чи речення. При

цьому відсутній зв'язок між формою одиниці цільової мови та мови оригіналу, адже не використовуються ні словникові, ні контекстуальні відповідники слів. Це лексична трансформація, що передбачає переосмислення та передачу сенсу за допомогою інших слів. Така перекладацька трансформація, на думку А.В. Рудої, є основним інструментом відтворення фразеологізмів, сленгу та жаргонної лексики [5, с. 79].

Досить часто перекладачі вдаються до прийому цілісного перетворення задля адекватного перекладу фраз повсякденного вжитку. Прикладом застосування цієї перекладацької трансформації може бути наступний уривок з роману “Вавилон. Прихована історія” Р. Кван: ***‘Don’t mention it.’ Robin reached into his pocket, pulled out his purse, and began counting out coins*** [4, с. 138]. – **Не переймайся.** – Робін поліз до кишені, дістав гаманець і почав відраховувати монети [2, с. 158]. У мові оригіналу така репліка використовується задля того, аби ввічливо відповісти на подяку. Перекладачу вдалося обрати відповідник з ідентичною функцією.

Для ілюстрації прийому цілісної адаптації також можна розглянути наступний уривок: *A nicely cosmopolitan group, aren’t you? **Welcome to Oxford!** How are you finding it?* [4, с. 72]. – Чудова космополітична група, еге ж? **Ласкаво прошу до Оксфорда!** Як він вам? [2, с. 87]. В англійській мові словосполучення “welcome to <...>” є поширеною формою привітання, котра передає гостинність. Для відтворення семантичної функції в цільовій мові перекладач використав словосполучення “ласкаво прошу”. Зауважимо відсутність прямого зв’язку між формою одиниці мови перекладу та мови оригіналу. У наступному прикладі прийом цілісного перетворення використано задля адекватного перекладу словосполучення “welcome back”: *On the first day of term, they went up to the eighth floor for a special introductory seminar with Professor Playfair. **‘Welcome back.’** Normally he lectured in a plain suit, but today he’d donned a black master’s gown with tassels that swished dramatically around his ankles* [4, с. 155]. – У перший день семестру вони піднялися на восьмий поверх на спеціальний вступний семінар професора Плейфейра. – **З поверненням,** – зазвичай він проводив лекції в костюмі, але сьогодні вбрався в чорну викладацьку мантію з китицями, що ефектно гоїдалися навколо ніг [2, с. 176]. Таке формулювання використовують для того, аби привітати особу після певного періоду відсутності. Тому перекладач підібрав фразу, яка використовується в цільовій мові в ідентичній ситуації.

Наведемо приклад застосування прийому цілісного перетворення для вказівки напряму руху: *Anthony waved for them to follow him up the central staircase. **‘This way’*** [4, с. 74]. – Ентоні жестом показав їм їти за ним до головних сходів. – **Сюди** [2, с. 89].

В наступному прикладі прийом цілісного перетворення використано для відтворення ідіоматичного виразу: *Ramiz Rafi Mirza had always been a clever boy. He had a prodigious memory, **the gift of the gab*** [4, с. 269]. – Раміз Рафі Мірза завжди був розумником. Мав неймовірну пам’ять, **гарно підвішений язик** [2, С. 293]. У вихідній мові вираз “the gift of the gab” означає здатність говорити переконливо, з легкістю та впевненістю [3]. В цільовій мові це

відтворено фразеологізмом зі схожим значенням: “*гарно підвішений язык*”. Таким чином відбулося переосмислення та передача сенсу за допомогою інших слів.

Прийом цілісного перетворення також виявлено при відтворенні фрази “*that’s it*”: *If she doesn’t, her silver supply dries up, and her imperial capacities shrink considerably. That’s it* [4, с. 388]. – *Якщо ні, її срібний запас вичерпається, а імперські спроможності суттєво зменшаться. Ось у чому суть* [2, с. 418]. Задля конкретизації та адекватної передачі суті оригінального повідомлення використано фразу “*ось у чому суть*”.

Отже, прийом цілісного перетворення є ефективним рішенням, яке допомагає переосмислити сенс вихідного повідомлення і забезпечити адекватний художній переклад. При перекладі роману “Вавилон. Прихована історія” застосування вищезгаданого перетворення виявилось доречним задля відтворення фраз повсякденного вжитку та ідіоматичних виразів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця, 2004. 560 с.
2. Кван Р. Вавилон. Прихована історія. Харків : Жорж, 2023. 584 с.
3. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 01.11.2024).
4. Kuang R. Babel: An Arcane History. Harper Voyager, 2022. 546 p.
5. Руда А.В. Лексико-граматичні трансформації під час перекладу розмовної лексики англomовного кінодискурсу. *Львівський філологічний часопис*. Вид. 7-ме., 2020. С. 77–81. DOI: <https://doi.org/10.32447/2663-340x-2020-7.13> (дата звернення: 01.11.2024).

Марціян Х.О.

здобувач другого рівня вищої освіти,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ФАХОВОЇ ЛЕКСИКИ

У статті розглядаються особливості військового фахового дискурсу. Обґрунтовується специфіка військової фахової лексики з огляду на її лексико-семантичні та стилістичні особливості у парадигмі лексикології та перекладознавства. Аналізуються способи відтворення англійської військової термінології засобами української мови.

Ключові слова: *військовий дискурс, лексико-семантичні особливості, способи перекладу, структура військової термінології, лексико-семантичні групи.*

Постановка проблеми. У зв’язку з розширенням карти військових дій як в Україні, так і в інших країнах світу, виникає потреба у вивченні військових процесів, видів озброєння та інших аспектів, пов’язаних з бойовими діями. Окрім